

POLITICAL PROCESS IN MAHARASHTRA

(Paper - IV) (28/12/2018)

Marks – 100

N. B. : (1) Attempt any five questions selecting at least two questions from each section.

(2) All questions carry equal marks (20 marks each)

Section I

- 1 Discuss the social reform movement in Maharashtra.
- 2 Briefly discuss the non-Brahmin movement in Maharashtra.
- 3 Discuss the movement for creation of separate state of Vidarbha.
- 4 Explain the concept of “dominant caste” and discuss the politics of dominant caste in Maharashtra.
- 5 **Write short notes on any two of the following**
 - a) Chatrapati Shahu Maharaj b) Samyukta Maharashtra Samiti.
 - b) Akola Pact. d) Dalit movement.

Section II

- 6 Explain the concept of ***politics of nativism*** with special reference to Maharashtra.
- 7 Explain the concept of ***majority and minority communalism***.
- 8 Discuss the progress and problems of cooperative movement in Maharashtra.
- 9 Review the strengths and weaknesses of major political parties in Maharashtra.
- 10 **Write short notes on any two of the following:**
 - a) Secular response to communal politics.
 - b) Labour Unions in Maharashtra
 - c) Farmer agitations
 - d) Self help groups.

मराठी रूपांतर

वेळ - ३ तास

गुण - १००

सूचना:

- (१) प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा असे एकूण पाच प्रश्न सोडवणे आवश्यक
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

विभाग १

- १ महाराष्ट्रातील समाज सुधारणेच्या चळवळीची चर्चा करा.
- २ महाराष्ट्रातील ब्राह्मणेतर चळवळीच्या विकासाची थोडक्यात चर्चा करा.
- ३ स्वतंत्र विदर्भ राज्याच्या निर्मातीसाठीच्या चळवळीची चर्चा करा.
- ४ “प्रभुत्वशाली जात” ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि महाराष्ट्रातील प्रभुत्वशाली जाती समूहाच्या राजकारणाची चर्चा करा.
- ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा
 अ) छत्रपती शाहू महाराज ब) संयुक्त महाराष्ट्र समिती
 क) अकोला करार. ड) दलित चळवळ

विभाग २

- महाराष्ट्राच्या संदर्भात देशीवादाचे राजकारण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 बहुसंख्यांकांचा जमातवाद आणि अल्पसंख्यांकांचा जमातवाद या संकल्पना स्पष्ट करा.
 महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीच्या प्रगतीचा आणि प्रश्नांचा आढावा घ्या.
 महाराष्ट्रातील प्रमुख राजकीय पक्षांच्या बलस्थानांचा आणि मर्यादांचा आढावा घ्या.
 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.
 अ) जमातवादी राजकारणावरील धर्मनिरपेक्षतावादांची प्रतिक्रिया
 ब) महाराष्ट्रातील कामगार संघटना
 क) शेतकऱ्यांच्या चळवळी
 ड) स्वयंसंहायता गट

T.Y.B.A.**POLITICS****POLITICAL THOUGHT****(Paper – V) (31/12/2018)****[Time: 3 Hours]****[Marks:100]**

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt in all five questions, selecting at least two from each section.
 2. All questions carry equal marks. (20 each)

Section – I

- Q.1 Explain Machiavelli views on Power Politics. **(20)**
- Q.2 Thomas Hobbes is the greatest proponent of the sovereign state. Comment. **(20)**
- Q.3 Evaluate John Locke's views on Limited Government in the context of Consent and Democracy. **(20)**
- Q.4 Critically examine Hegel's Idealistic theory of the state. **(20)**
- Q.5 Write short notes on **any two** of the following.
- Attributes of Rousseau's General Will
 - Rousseau's social contract theory
 - Karl – Marx views on Dialectical Materialism
 - Karl Marx views on surplus value theory

Section - II

- Q.6 Evaluate J. S. Mill views on "Democracy." **(20)**
- Q.7 Critically evaluate Rawl's theory of Justice. **(20)**
- Q.8 Evaluate the thought of Lokmanya Tilak regarding colonialism. **(20)**
- Q.9 Examine the significant aspects of political ideas of Mahatma Gandhiji. **(20)**
- Q.10 Write short notes on **any two** of the following. **(20)**
- M. N. Roy's views on Humanism
 - Social Transformation and M. N. Roy
 - Dr. Babasaheb Ambedkar's view on Religion
 - Strengths of Dr. Babasaheb Ambedkar thought

**मराठी रूपांतर
[वेळ: ३ तास]**

[गुण: १००]

- सूचना:** १. एकूण पाच प्रश्न सोडवा; प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (२० प्रत्येकी)

विभाग – १

- प्र.१ मैकियाव्हेलीच्या सतेच्या राजकारणावर चर्चा करा. (२०)
- प्र.२ थॉमस हॉब्झ सार्वभौम राज्य सिद्धांताचा सर्वश्रेष्ठ पूरस्कर्ता आहे. भाष्य करा. (२०)
- प्र.३ ‘संमती आणि लोकशाही’ या संदर्भात जॉन लॉकच्या मर्यादित शासनविषयक विचारांचे मुल्यांकन करा. (२०)
- प्र.४ हेगेलच्या राज्याच्या आदर्शवादी सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा. (२०)
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.
 अ) रूसोच्या सामुहिक ईहाची लक्षणे,
 ब) रूसोच्या सामाजिक करार सिद्धांत,
 क) कार्ल मार्क्सचे द्वंद्वात्मक भौतिकवादाचे विचार,
 ड) कार्ल मार्क्सचे अतिरिक्त मुल्य सिद्धांताचे विचार (२०)

विभाग – २

- प्र.६ लोकशाहीसंबंधी जे. एस. मिलच्या विचारांचे मुल्यांकन करा. (२०)
- प्र.७ रॉल्सच्या न्यायाच्या सिद्धांताचे टिकात्मक मूल्यमापन करा. (२०)
- प्र.८ ‘वसाहतवाद’ संदर्भात लोकमान्य टिळकांच्या विचारांचे मूल्यमापन करा. (२०)
- प्र.९ महात्मा गांधीजींच्या राजकीय कल्पनांच्या मुख्य घटकांचे परीक्षण करा. (२०)
- प्र.१० खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा. (२०)
 अ) एम्. एन्. रॅय:- मानवतावाद,
 ब) समाज परिवर्तन आणि एम्. एन्. रॅय,
 क) धर्मासंबंधी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार,
 ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांची ताकद

T.Y.B.A.

POLITICS

MAJOR ISSUES IN CONTEMPORARY POLITICS

(Paper - VI) (02/01/2019)

[Time: 3 Hrs]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. All Questions carry equal marks. (20 marks each)
2. Attempt any five questions of which at least two should be from each section.

Section I

- Q. 1** What are the problems associated with health in post cold war era?
- Q. 2** Examine the role of Food and Agriculture Organization in eliminating the poverty in contemporary period.
- Q. 3** Critically evaluate the role of Globalisation Liberalisation and Privatization in recent years.
- Q. 4** Explain the concept of sustainable development as an alternate model of development.
- Q. 5** Write short notes (**Any two**)
a) Unipolar world
b) World Health Organisation
c) World Bank
d) Environmental Protection movement in India.

Section II

- Q. 6** Evaluate the development of human rights with reference to the three generations of human rights.
- Q. 7** Examine the nature of political participation of women in Indian politics.
- Q. 8** What are the causes for the rise of terrorism in the contemporary world?
- Q. 9** Give nature and role played by Amnesty International in protecting human rights.
- Q. 10** Write short notes (**Any Two**)
a) Importance of human rights
b) Second wave of feminism
c) State sponsored Terrorism
d) Functions of civil society.

[वेळ: 3 तास]

[गण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)
२. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. प्रत्येक विभागातून किमान दोन प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

विभाग I

- प्र. १ शितयुद्धोत्तर कालखंडात आरोग्याशी संबंधित कोणत्या समस्या आहेत?
- प्र. २ समकालीन कालखंडात दारिद्र्य निर्मलनार्थ खाद्य व शेती संघटनेने दिलेल्या योगदानाचे परिक्षण करा.
- प्र. ३ अलिकडच्या काळात जागतिकीकरण, उदारीकरण व खाजगीकरणाच्या कार्याचे टिकात्मक परिक्षण करा.
- प्र. ४ विकासाचे एक पर्यायी प्रारूप म्हणून शाश्वत विकास ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र. ५ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)
अ) एकधृविय जग
ब) जागतिक आरोग्य संघटना
क) जागतिक बैंक
ड) भारतातील पर्यावरण संरक्षण चळवळ

विभाग II

- प्र. ६ मानवी हक्कांच्या तीन पिढ्यांच्या संदर्भ देऊन मानवी हक्कांच्या विकासाचे मूल्यमापन करा.
- प्र. ७ भारतीय राजकारणातील महिलांच्या सहभागाचे स्वरूप विशद करा.
- प्र. ८ समकालीन जगातील दहशतवादाच्या उदयाची कारणे कोणती आहेत?
- प्र. ९ मानवी हक्क संरक्षणार्थ दिलेल्या योगदानाबद्दल अम्मेस्टी इंटरनेशनल चे कार्य व स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र. १० टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)
अ) मानवी हक्कांचे महत्व
ब) स्निवादाचा दुसरा टप्पा
क) राज्य पुरस्कृत दहशतवाद
ड) नागरी समाजाचे कार्य

Marks 100**N. B. : (1) Attempt any five questions selecting at least two questions from each section.****(2) All questions carry equal marks (20 marks each)****Section I**

- 1 Discuss the contribution of Satyashodhak movement towards social reforms in Maharashtra.
- 2 Briefly discuss the work done by Sanyukta Maharashtra Samiti.
- 3 Briefly review the socio-economic and political conditions in Vidarbha region of Maharashtra.
- 4 Discuss the politics of dominant caste in Maharashtra.

5 Write short notes on any two of the following:-

- a) Sanyukta Maharashtra Parishad
- b) Dalit movement
- c) Dandekar committee report
- d) OBC politics

Section II

- 6 Explain the concept of communalism with reference to Maharashtra.
- 7 What is a voluntary organisation? Discuss with suitable examples.
- 8 Discuss the cooperative movement in Maharashtra.
- 9 Discuss the causes of decline of Congress party in politics of Maharashtra.

10 Write short notes on any two of the following

- a) Secular trends in politics of Maharashtra
- b) Labour unions in Maharashtra
- c) Voting behavior studies
- d) Coalition politics

मराठी रूपांतर**गुण - १००. वेळ - ३ तास****सूचना:****(१) प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा असे एकूण पाच प्रश्न सोडवणे आवश्यक****(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)****विभाग १**

- १ महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणेच्या प्रती सत्यशोधक चळवळीच्या योगदानाची चर्चा करा.
- २ संयुक्त महाराष्ट्र समितीच्या कार्याची थोडक्यात चर्चा करा.
- ३ महाराष्ट्राच्या विदर्भ विभागातील सामाजिक, आर्थिक आणि राजकीय स्थितीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ४ महाराष्ट्रातील प्रभुत्वशाली जातीच्या राजकारणाची चर्चा करा.
- ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा
 १. संयुक्त महाराष्ट्र परिषद
 २. दलित चळवळ
 ३. दांडेकर समितीचा अहवाल
 ४. इतर मागास वर्गांचे (ओबीसी) राजकारण

विभाग 2

- ६ महाराष्ट्राच्या संदर्भात जमातवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
७ स्वयंसेवी संस्था म्हणजे काय ? योग्य उदाहरणांसहीत चर्चा करा.
८ महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीची चर्चा करा.
९ महाराष्ट्रातील काँग्रेसच्या न्हासाच्या कारणांची चर्चा करा.
१० खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा

1. महाराष्ट्राच्या राजकारणातील धर्मनिरपेक्षतावादी प्रवाह
2. महाराष्ट्रातील कामगार संघटना
3. मतदार वर्तन अभ्यास
4. आघाड्यांचे राजकारण

T.Y.B.A.

POLITICS

POLITICAL THOUGHT

(Paper - V) (09/01/2019)

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt in all five questions, selecting at least two from each section.
2. All questions carry equal marks. (20 each)

Section – I

- Q.1 Discuss the Separation of Politics and Moral's as a central theme in the Political Philosophy of Machiavelli. (20)
- Q.2 Analyse Rousseau's contribution to the Political thought. (20)
- Q.3 Examine Hegel's dialectic and his views on the relation between the state and the individual. (20)
- Q.4 Critically examine Marx's ideas on surplus theory and dialectic Materialism. (20)
- Q.5 Write short notes on **any two** of the following.
- a) Hobbe's theory of Sovereignty
 - b) Hobbe's on Absolute State
 - c) Theory of consent in the Philosophy on John Locke
 - d) Locke's views on Individual Rights

Section - II

- Q.6 Why and how did J. M. Mill modify Bentham's theory of utilitarianism? (20)
- Q.7 Discuss John Rawl's concept of liberty. (20)
- Q.8 Evaluate the Lokmanya Tilak's view on – (20)
 - a) Good state and self-government.
 - b) Political view
- Q.9 Elucidate Dr. Babasaheb Ambedkar's contribution in the social transformation. (20)
- Q.10 Write short notes on **any two** of the following. (20)
 - a) Mahatma Gandhiji's instruments of Satyagrah
 - b) Mahatma Gandhiji's view on Truth and Ahinsa
 - c) The political view of M. N. Roy
 - d) The new humanism of M. N. Roy

मराठी रूपांतर
[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. एकूण पाच प्रश्न सोडवा; प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (२० प्रत्येकी)

विभाग – १

- प्र.१ मँकऱ्हेलीने राजकारण आणि नैतिकता यांची फारकत करून; राजकीय तत्त्वज्ञानात भर घातली. चर्चा करा. (२०)
- प्र.२ राजकीय विचारसरणीला रूसोच्या योगदानाचे विवेचन करा. (२०)
- प्र.३ हेगेलच्या द्वंद्वाद आणि राज्य व व्यक्ति यांच्यातील संबंधाविषयी त्यांच्या विचारांचे परिक्षण करा. (२०)
- प्र.४ अतिरिक्त मुल्याचा सिद्धांत व भौतिक द्वंद्वाद या संबंधातील मार्क्सच्या विचारांचे टिकात्मक परिक्षण करा. (२०)
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.
अ) हॉब्जच्या सार्वभौमत्वाचा सिद्धांत,
ब) हॉब्जची निरंकुशराज्याची कल्पना,
क) जॉन लॉकच्या विचारातील समतिचा सिद्धांत,
ड) जॉन लॉकचे व्यक्तिगत स्वातंत्र्यासंबंधीचे विचार. (२०)

विभाग – २

- प्र.६ बेथमच्या उपयोगितावादी सिद्धांतात जे. एस्. मिलने का आणि कशी सुधारणा केली? (२०)
- प्र.७ जॉन रॉल्सच्या स्वातंत्र्याविषयक संकल्पनेची चर्चा करा. (२०)
- प्र.८ लोकमान्य टिळकांच्या खालील विचारांचे मुल्यांकन करा.
अ) स्वराज्य आणि सुराज्य
ब) राजकीय विचार (२०)
- प्र.९ सामाजिक परिवर्तनात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे योगदान स्पष्ट करा. (२०)
- प्र.१० खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.
अ) महात्मा गांधींजींची सत्याग्रहाची साधने,
ब) महात्मा गांधींजींचे सत्य आणि अहिंसा संबंधीचे विचार,
क) एम्. एन्. रॅययांचे राजकीय विचार,
ड) एम्. एन्. रॅय यांचा नवमानवतावाद (२०)

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. All Questions carry equal marks. (20 marks each)
2. Attempt any five questions of which at least two should be from each section.

Section I

- Q. 1** Discuss the nature of poverty in post cold war era.
- Q. 2** Examine the achievements of the United Nation's Development Programme.
- Q. 3** Evaluate the structure and function of World Trade Organization.
- Q. 4** Critically examine the alternate models of development with relevant examples.
- Q. 5** Write short notes (**Any two**)
a) Health issues in post cold war era.
b) General Assembly
c) The World Bank
d) Sustainable development

Section II

- Q. 6** Describe in detail the international human rights treaties adopted since 1945.
- Q. 7** Trace the important landmarks in the evolution of women's organization in India in pre and post independent phase.
- Q. 8** Describe how terrorism is a threat to the internal security of a state?
- Q. 9** Discuss the role played by Consumers International in protecting the interest of consumers at international level.
- Q. 10** Short notes (**Any two**)
a) Universal Declaration of Human Rights (U.D.H.R)
b) Changing nature of feminist movement
c) Counter terrorism tools
d) International Committee of the Red cross

[वेळ: 3 तास]

[गुण: ३००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)
२. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. प्रत्येक विभागातून किमान दोन प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

विभाग I

- प्र. १ शितयुद्धोत्तर कालखंडातील दारिद्र्याच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- प्र. २ संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या विकास प्रकल्पाच्या कामगीरीचे परिक्षण करा.
- प्र. ३ जागतिक व्यापार संघटनेच्या रचनेचे व कार्याचे मूल्यमापन करा.
- प्र. ४ उचीत उदाहरणांसहित विकासाच्या पर्यायी प्रारूपाचे टिकात्मक परिक्षण करा.
- प्र. ५ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)
अ) आरोग्य विषयक समस्या-शितयुद्धोत्तर कालखंड
ब) आम सभा
क) जागतिक बँक
ड) शाश्वत विकास

विभाग II

- प्र. ६ १९४५ पासून आंतरराष्ट्रीय मानवी हक्कासंबंधी केलेल्या करारांचे सविस्तर वर्णन करा.
- प्र. ७ स्वांतर्य पूर्व व स्वांतर्या नंतरच्या भारतातील महिला संघटनांच्या उत्क्रांतीमधील महत्त्वाच्या घटनांचा आढावा घ्या.
- प्र. ८ राज्याच्या अंतर्गत सुरक्षिततेपुढील एक मोठा धोका म्हणून दहशतवाद कसा ओळखला जातो.
- प्र. ९ आंतरराष्ट्रीय स्थरावर ग्राहकांच्या हितसंबंधाचे संरक्षण करण्यात ‘कंझूमर्स इंटरनेशनलने केलेल्या कामगिरीची चर्चा करा.
- प्र. १० टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)
अ) मानवी हक्कांच्या जाहीरनामा
ब) स्त्रीवादी चळवळींचे बदलते स्वरूप
क) दहशतवाद रोखण्यासाठीची साधने
ड) रेड-क्रॉस ची आंतरराष्ट्रीय समिती
